C/2025/3981

20.8.2025.

PREPORUKA VIJEĆA

od 8. srpnja 2025.

o ekonomskim, socijalnim, strukturnim i proračunskim politikama te politikama zapošljavanja Irske

(C/2025/3981)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

Opća razmatranja

(1) U Uredbi (EU) 2024/1263, koja je stupila na snagu 30. travnja 2024., navode se ciljevi okvira gospodarskog upravljanja čija je svrha promicanje dobrih i održivih javnih financija, održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Uredbom je propisano da Vijeće i Komisija provode multilateralni nadzor u kontekstu europskog semestra u skladu s ciljevima i zahtjevima utvrđenima u UFEU-u. Europski semestar uključuje i sastavljanje preporuka za pojedine zemlje te nadzor provedbe tih preporuka. Uredba potiče i odgovornost za fiskalnu politiku na nacionalnoj razini i usmjerena je na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan koji sadržava njezine fiskalne i investicijske obveze u pogledu reformi za četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda ([2]) u tim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz te uredbe, uključujući zahtjeve da se dug opće države do kraja razdoblja prilagodbe uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države u srednjoročnom razdoblju smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz te uredbe, razdoblje prilagodbe može se produljiti za najviše tri godine.

([1]) SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez (i) rashoda za kamate, (ii) diskrecijskih mjera na strani prihoda, (iii) rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, (iv) nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, (v) cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i (vi) jednokratnih i drugih privremenih mjera.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]), kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam"), stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira se fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(3) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]) („Uredba o planu REPowerEU") donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time se doprinosi energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, a istodobno povećava uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapacitet za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Irska je u svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost dodala novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirala ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU.

(4) Irska je 28. svibnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost, u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je na temelju članka 19. te uredbe ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. Vijeće je 8. rujna 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Irske ([5]), koja je na temelju članka 18. stavka 2. izmijenjena 8. prosinca 2023. radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu ([6]) te 21. lipnja 2024. radi uključivanja poglavlja o planu REPowerEU ([7]). Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5., u kojoj se navodi da je Irska u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iste reforme ili ulaganja nije poništeno.

(5) Vijeće je 21. siječnja 2025. na preporuku Komisije donijelo preporuku o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Irske ([8]). Plan je dostavljen u skladu s člankom 11. i člankom 36. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) 2024/1263, obuhvaća razdoblje od 2025. do 2029. i utvrđuje ograničenje proračuna u obliku maksimalne stope rasta neto rashoda tijekom četiri godine.

(6) Komisija je 26. studenoga 2024. donijela mišljenje o nacrtu proračunskog plana Irske za 2025. Istog je dana na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2025., u kojem Irska nije utvrđena kao jedna od država članica za koje je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2025., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 13. svibnja 2025. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([9]), a 10. ožujka 2025. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

([3]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa. eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Provedbena odluka Vijeća od 8. rujna 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Irske (ST 11046/2021).

([6]) Provedbena odluka Vijeća od 8. prosinca 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 8. rujna 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Irske (ST 15965/2023).

([7]) Provedbena odluka Vijeća od 21. lipnja 2024. o izmjeni Provedbene odluke od 8. rujna 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Irske (ST 10262/2024).

([8]) Preporuka Vijeća od 21. siječnja 2025. o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Irske (SL C, C/2025/667, 10.2.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/667/oj).

([9]) Preporuka Vijeća od 13. svibnja 2025. o ekonomskoj politici europodručja (SL C, C/2025/2782, 22.5.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Komisija je 29. siječnja 2025. objavila Kompas konkurentnosti, strateški okvir čiji je cilj potaknuti globalnu konkurentnost EU-a u sljedećih pet godina. U njemu su utvrđena tri imperativa preobrazbe za održiv gospodarski rast: (i) inovacije, (ii) dekarbonizacija i konkurentnost i (iii) sigurnost. Kako bi se smanjio inovacijski jaz, EU namjerava potaknuti inovacije u industriji, poduprijeti rast *start-up* poduzeća inicijativama kao što su strategija EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća i promicati primjenu naprednih tehnologija kao što su umjetna inteligencija i kvantno računalstvo. Komisija je radi zelenijeg gospodarstva izradila detaljan Akcijski plan za priuštivu energiju i Plan za čistu industriju, kojima se osigurava troškovno učinkovit prelazak na čistu energiju koji ne ugrožava konkurentnost, osobito u energetski intenzivnim sektorima, i koji djeluje kao pokretač rasta. Kako bi smanjila pretjeranu ovisnost i povećala sigurnost, Unija intenzivno radi na jačanju globalnih trgovinskih partnerstava, diversifikaciji lanaca opskrbe i osiguravanju dostupnosti kritičnih sirovina i izvora čiste energije. Ti se prioriteti temelje na horizontalnim čimbenicima, a to su regulatorno pojednostavnjenje, produbljivanje jedinstvenog tržišta, financiranje konkurentnosti i unija štednje i ulaganja, promicanje vještina i kvalitetnih poslova te bolja koordinacija politika EU-a. Kompas konkurentnosti usklađen je s europskim semestrom, čime se osigurava usklađenost ekonomskih politika država članica sa strateškim ciljevima Komisije i omogućuje ujednačen pristup gospodarskom upravljanju, što potiče održiv rast, inovacije i otpornost u cijeloj Uniji.

(8) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2025. razvijati usporedno s provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer ti planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Te preporuke Vijeća za pojedinu zemlju i dalje su jednako relevantne za ocjenu izmijenjenih planova za oporavak i otpornost u skladu s člankom 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(9) U preporukama za pojedinu zemlju za 2025. obuhvaćeni su ključni izazovi na koje se nije u dovoljnoj mjeri odgovorilo mjerama iz planova za oporavak i otpornost, vodeći računa o relevantnim izazovima utvrđenima u preporukama za pojedinu zemlju u razdoblju od 2019. do 2024.

(10) Komisija je 4. lipnja 2025. objavila Izvješće za Irsku za 2025. U njemu je ocijenjen napredak Irske u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Irske. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su najhitniji izazovi s kojima se Irska suočava. Ocijenjen je i napredak Irske u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije za 2030. u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina te smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

Ocjena godišnjeg izvješća o napretku

(11) Vijeće je 21. siječnja 2025. za Irsku preporučilo sljedeće maksimalne stope rasta neto rashoda: 5,1 % u 2025., 6,5 % u 2026., 4,9 % u 2027., 5,4 % u 2028. i 4,7 % u 2029. što odgovara maksimalnim kumulativnim stopama rasta, izračunanima u odnosu na baznu godinu 2023., od 15,4 % u 2025., 22,8 % u 2026., 28,9 % u 2027., 35,8 % u 2028. i 42,3 % u 2029. Irska je 6. svibnja 2025. dostavila svoje godišnje izvješće o napretku ([10]) u kojem izvješćuje o poštovanju preporučenih maksimalnih stopa rasta neto rashoda i provedbi reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju u okviru europskog semestra. U godišnjem izvješću o napretku uzeto je u obzir i polugodišnje izvješće Irske o napretku postignutom u ostvarivanju svojeg plana za oporavak i otpornost u skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241.

(12) Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i njegove posljedice egzistencijalna su prijetnja Europskoj uniji. Komisija je preporučila koordiniranu aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu radi potpore nastojanjima EU-a da se postigne brzo i znatno povećanje potrošnje za obranu, a Europsko vijeće taj je prijedlog pozdravilo 6. ožujka 2025.

([10]) Godišnja izvješća o napretku za 2025. dostupna su na poveznici: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en

(13) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat ([11]), suficit opće države u Irskoj povećao se s 1,5 % BDP-a u 2023. na 4,3 % BDP-a u 2024., dok se dug opće države smanjio sa 43,3 % BDP-a krajem 2023. na 40,9 % BDP-a krajem 2024. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju stopi rasta neto rashoda od 8,2 % u 2024. U godišnjem izvješću o napretku Irska procjenjuje da će rast neto rashoda u 2024. iznositi 8,0 %. Na temelju Komisijinih procjena smjer fiskalne politike ([12]) u 2024., koji uključuje rashode financirane i na nacionalnoj razini i na razini EU-a, uglavnom je bio neutralan.

(14) Prema godišnjem izvješću o napretku, u makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije Irske očekuje se rast realnog BDP-a od 4,1 % u 2025. i 3,4 % u 2026. i predviđa se da će inflacija mjerena HIPC-om u 2025. i 2026. iznositi 2,1 %. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se realni BDP povećati za 3,4 % u 2025. i za 2,5 % u 2026. te da će inflacija mjerena HIPC-om iznositi 1,6 % u 2025. i 1,4 % u 2026.

(15) U godišnjem izvješću o napretku predviđaju se smanjenje suficita opće države na 1,5 % BDP-a u 2025. i smanjenje udjela duga opće države u BDP-u na 37,7 % do kraja 2025. Ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 5,3 % u 2025. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se suficit opće države od 0,7 % BDP-a u 2025. Smanjenje suficita u 2025. uglavnom je posljedica usporavanja rasta prihoda zbog povećane razine neizvjesnosti potrošača i poduzeća, kao i izostanka visokih jednokratnih prihoda zabilježenih 2024. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 6,7 % u 2025. Ta viša predviđanja rasta neto rashoda nego u godišnjem izvješću o napretku posljedica su snažnijeg rasta tekućih rashoda koji je predvidjela Komisija, uključujući različite pretpostavke o trajnom učinku nakon 2024. paketa „troškovi života" najavljenog u proračunu za 2025. Razlika između projekcija salda opće države koje iznose Komisija, odnosno Irska posljedica je razlika u temeljnim makroekonomskim pretpostavkama te snažnijeg rasta tekućih rashoda koji je predvidjela Komisija. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, u 2025. biti neutralan. Komisija predviđa da će se do kraja 2025. udio duga opće države u BDP-u smanjiti na 38,6 %. Smanjenje udjela duga u BDP-u u 2025. uglavnom je rezultat predviđenog državnog suficita i povoljnog omjera kamatnih stopa i rasta, uz znatne prilagodbe stanja i tokova.

(16) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. očekuje se da će se u 2025. bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma za oporavak i otpornost financirati rashodi opće države u iznosu manjem od 0,1 % BDP-a, u odnosu na manje od 0,1 % BDP-a u 2024. Rashodi financirani bespovratnom potporom iz Mehanizma za oporavak i otpornost omogućavaju visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo i dug opće države Irske.

(17) U razdoblju od 2021. do 2023. rashodi opće države za obranu u Irskoj ostali su stabilni na 0,2 % BDP-a ([13]). Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će rashodi za obranu ostati stabilni i iznositi 0,2 % BDP-a u 2024. i 2025. To znači da nema promjena u odnosu na 2021.

(18) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se neto rashodi u Irskoj povećati za 6,7 % u 2025. i kumulativno za 15,5 % u 2024. i 2025. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će rast neto rashoda Irske u 2025. biti veći od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju ([14]) od 0,3 % BDP-a na godišnjoj razini. Razmatraju li se 2024. i 2025. zajedno, predviđa se da će i kumulativna stopa rasta neto rashoda biti veća od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju manjem od 0,1 % BDP-a. Predviđeno je odstupanje neznatno veće od praga od 0,3 % BDP-a na razini godišnjeg odstupanja, ali ne prelazi prag od 0,6 % BDP-a na razini kumulativnog odstupanja. To općenito znači da postoji rizik od odstupanja od preporučenog maksimalnog rasta neto rashoda kad podaci o realizaciji za 2025. budu dostupni sljedeće proljeće.

([11]) Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2025.

([12]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna EU-a. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između (i) srednjoročnog potencijalnog rasta i (ii) promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije.

([13]) Eurostat, državni rashodi prema klasifikaciji funkcija države (COFOG). Zbog metodoloških razlika između definicija COFOG-a i NATO-a rashodi koji se temelje na definiciji COFOG-a mogu se razlikovati od izdataka utemeljenih na definiciji NATO-a.

([14]) Te će se vrijednosti od 2026. pojaviti na kontrolnom računu uvedenom člankom 22. Uredbe (EU) 2024/1263.

(19) U godišnjem izvješću o napretku predviđa se smanjenje suficita opće države na 1,0 % BDP-a u 2026. i smanjenje udjela duga opće države u BDP-u na 35,9 % do kraja 2026. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se suficit opće države od 0,1 % BDP-a u 2026. Smanjenje suficita u 2026. uglavnom odražava pretpostavku skromnog rasta prihoda i kontinuiranog snažnog rasta rashoda. Ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 6,2 % u 2026. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, u 2026. biti uglavnom neutralan. Komisija predviđa da će se do kraja 2026. udio duga opće države u BDP-u smanjiti na 38,2 %. Smanjenje udjela duga u BDP-u u 2026. uglavnom je rezultat povoljnog omjera kamatnih stopa i rasta, uz znatne prilagodbe stanja i tokova.

Ključni izazovi u području politika

(20) Javne financije Irske izložene su znatnim rizicima jer su njezini porezni prihodi visoko koncentrirani na relativno mali broj multinacionalnih poduzeća u stranom vlasništvu. Posebno su izloženi prihodi od poreza na dobit, koji su se od 2019. više nego udvostručili i 2024. iznosili 28,1 milijardu EUR (19 % državnih prihoda). Više od polovine tog iznosa 2023. isplatilo je samo 10 velikih poduzeća. Nadalje, nadležna tijela procjenjuju da je polovina prihoda od poreza na dobit „neočekivana" i vrlo neizvjesna. Zbog toga bi međunarodna kretanja kao što su promjene u trgovinskoj i poreznoj politici SAD-a ili globalnom poreznom okruženju mogla znatno utjecati na stabilnost prihoda Irske. Uspostavom Fonda za budućnost Irske i Fonda za infrastrukturu, klimu i prirodu nastoji se neočekivane prihode usmjeriti prema dugoročnijim ciljevima potrošnje. Irskoj bi koristilo da diversifikacijom izvora prihoda poveća otpornost svojih javnih financija. U tu bi svrhu Irska mogla povećati prinos od poreza na kapital i bogatstvo, preispitati porezne rashode kojima se učinkovito ne postiže željena razina preraspodjele ili drugi ciljevi ili pak poboljšati način na koji porezni sustav podupire okolišne ciljeve. Kad je riječ o potrošnji, i dalje postoji zabrinutost u pogledu učinka troškovne učinkovitosti zdravstvenog sustava na fiskalnu održivost. Predviđa se da će starenje stanovništva dovesti do povećanja rashoda Irske za javno zdravstvo za 1,5 postotnih bodova BDP-a do 2070., što je znatno iznad predviđenog prosječnog povećanja u EU-u od 0,4 postotna boda. Budući da se zdravstveni sustav previše oslanja na skupu bolničku skrb, koju pogoršava nedostatak univerzalne primarne skrbi, ima prostora za reformu kojom bi se ublažio pritisak na bolnice.

(21) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će doprinijeti djelotvornom svladavanju svih ili znatnog dijela izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku dovršetak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Irske zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. U komunikaciji Komisije naslovljenoj „NextGenerationEU – put do 2026.", donesenoj 4. lipnja 2025., pojašnjava se primjenjivi vremenski okvir za kraj Mehanizma i državama članicama daju se smjernice za maksimalno pojačanje provedbe do 31. kolovoza 2026., među ostalim o tome kako dodatno pojednostavniti planove za oporavak i otpornost, utvrđuju se ključne opcije koje treba razmotriti pri njihovoj reviziji i naglašava se važnost pažljivog zajedničkog planiranja podnošenja posljednjih zahtjeva za plaćanje 2026. Sustavno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika i dalje je ključno kako bi se osigurala opća odgovornost za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost.

(22) Irska je ubrzala provedbu programa kohezijske politike, koja obuhvaća potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Fonda za pravednu tranziciju (FPT) i Europskog socijalnog fonda plus (ESF+). Važno je nastaviti ulagati napore u brzu provedbu tih programa i maksimalno povećati njihov učinak na terenu. Irska u okviru svojih programa kohezijske politike već poduzima mjere za poticanje konkurentnosti i rasta, jačajući pritom socijalnu koheziju. Irska se istodobno i dalje suočava s izazovima, uključujući potrebu za poticanjem konkurentnosti, posebno u sjeverozapadnoj regiji, koja zaostaje u gospodarskim rezultatima, kao i socijalne razlike u integraciji skupina u nepovoljnom položaju na tržište rada. U skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Irska je u okviru preispitivanja programâ kohezijske politike u sredini programskog razdoblja dužna preispitati svaki program, uzimajući u obzir, među ostalim, izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju 2024. U Komisijinu

prijedlogu donesenom 1. travnja 2025. ([15]) rok za dostavu procjene o ishodu preispitivanja u sredini programskog razdoblja za svaki program produljuje se nakon 31. ožujka 2025. Ujedno se osigurava fleksibilnost kako bi se ubrzali provedba programa i poticaji za države članice da dodijele sredstva kohezijske politike za pet strateških prioritetnih područja u Uniji, odnosno konkurentnost u područjima strateških tehnologija, obranu, stanovanje, otpornost vodoopskrbe i energetsku tranziciju, zadržavajući pritom fokus na osobama u najranjivijim situacijama kada su posrijedi programi fonda ESF+.

(23) Platforma za strateške tehnologije za Europu (STEP) pruža priliku za ulaganja u ključne strateške prioritete EU-a jačanjem konkurentnosti EU-a. STEP koristi sredstva iz 11 postojećih fondova EU-a. Države članice mogu doprinositi i programu InvestEU potporom ulaganjima u prioritetna područja. Irska bi te inicijative mogla optimalno iskoristiti kako bi poduprla razvoj ili proizvodnju ključnih tehnologija, što uključuje čiste i resursno učinkovite tehnologije.

(24) Uz gospodarske i socijalne izazove na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova EU-a, Irska bi trebala djelotvorno odgovoriti na preostale izazove koji se odnose na istraživanje i inovacije, energiju iz obnovljivih izvora, energetsku infrastrukturu i mreže, energetsku učinkovitost, održivi promet, upravljanje vodama, kružno gospodarstvo, socijalno i priuštivo stanovanje te uključivanje skupina u nepovoljnom položaju na tržište rada.

(25) Rast produktivnosti u Irskoj uglavnom potiču multinacionalna poduzeća, dok je produktivnost domaćih poduzeća, uglavnom malih i srednjih poduzeća, relativno niža od onih u EU-u. To upućuje na potrebu za jačanjem domaćih inovacijskih kapaciteta. Povećana geopolitička nesigurnost ističe hitnu potrebu za izgradnjom otpornijeg domaćeg gospodarstva koje se temelji na inovacijama. Javna potrošnja na istraživanje i razvoj u Irskoj među najnižima je u EU-u i čini samo 0,2 % BDP-a (0,4 % BND-a*). Većim javnim ulaganjima u istraživanje i razvoj ojačao bi se inovacijski sustav Irske, ali i potaknula znanstvena izvrsnost, povećala gospodarska otpornost i podržao dugoročan i održiv rast. Nadalje, znatan dio državne potpore za istraživanje i razvoj poduzeća u obliku je poreznog odbitka za istraživanje i razvoj. Iako je to važan instrument za poticanje ulaganja privatnog sektora u istraživanje i razvoj, povećanjem izravnog financiranja istraživanja i inovacija pružila bi se usmjerenija potpora MSP-ovima i povećao njihov kapacitet za inovacije i smislen doprinos širem gospodarskom ekosustavu.

(26) Irska se i dalje oslanja na fosilne izvore energije. Ta ovisnost znatna je prepreka smanjenju ukupnih emisija stakleničkih plinova i postizanju cilja Irske u skladu s Uredbom o raspodjeli tereta o smanjenju emisija izvan ETS-a za 42 % do 2030. u odnosu na 2005. Najnovije projekcije emisija pokazuju da Irska nije na dobrom putu da taj cilj ostvari.

(27) Irski elektroenergetski sustav pokazivao je znakove slabosti i u 2024., a maloprodajne cijene električne energije i dalje su znatno više od prosjeka EU-a. To znači da irska poduzeća i potrošači plaćaju višu cijenu za električnu energiju koju potroše, što pak utječe na troškove proizvodnje i konkurentnost, a time i na sposobnost privlačenja i zadržavanja poduzeća. Budući da visoki troškovi energije mogu biti izravna prepreka rastu, ključno je ukloniti uzroke troškova maloprodajnih cijena energije. Pojačanim uvođenjem energije iz obnovljivih izvora, posebno odobalnih vjetroelektrana, mogu se smanjiti maloprodajne cijene električne energije i ovisnost o fosilnim gorivima, koja ovisi o nestabilnim tržištima. Pojednostavnjenje okvira za planiranje i izdavanje dozvola za obnovljive izvore energije, postrojenja za skladištenje i ulaganja u elektroenergetsku mrežu moglo bi pomoći da se ubrzaju i potaknu daljnja ulaganja u uvođenje energije iz obnovljivih izvora.

(28) Da bi se iskoristilo smanjenje troškova energije koje se temelji na daljnjem uvođenju energije iz obnovljivih izvora, nužno je povećati napore usmjerene na veću fleksibilnost elektroenergetskog sustava te modernizaciju i proširenje kapaciteta mreže, uključujući unutarnju nadogradnju i prekogranične projekte, kako bi se smanjila ograničenja. U 2023. su se proizvodnja energije vjetra i solarne energije morali ograničiti za gotovo 10 % zbog ograničenja kapaciteta, a taj se trend posljednjih godina povećava. Zbog toga su cijene i dalje visoke i odgađa se prelazak na čišće izvore energije. Očekivano dodatno uvođenje energije iz obnovljivih izvora, povećanje potražnje za električnom energijom zbog kontinuirane elektrifikacije grijanja i prijevoza te sve veći broj podatkovnih centara dodatno će opteretiti elektroenergetski sustav. Zbog toga se ističe potreba za izgradnjom infrastrukture kojom bi se povezala sve brojnija središta potražnje s ponudom energije iz obnovljivih izvora te za modernizacijom postojeće mrežne infrastrukture radi povećanja njezina kapaciteta. S time je povezano upravljanje potrošnjom, što uključuje mjere za jačanje uloge potrošača, npr. osiguravanjem pristupa privatnih potrošača dinamičnim tržištima cijena, što može biti važno sredstvo za fleksibilnost energetskog sustava.

([15]) Prijedlog UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja – COM (2025) 123 final.

(29) Stambeni sektor znatan je izvor emisija stakleničkih plinova u Irskoj i u 2023. proizveo je 9,7 % domaćih emisija, pri čemu je irski fond zgrada jedan od fondova s najvećim emisijama ugljika u EU-u. Bržom primjenom mjera energetske učinkovitosti u cijelom fondu zgrada doprinijelo bi se ostvarivanju gornjih granica emisija po sektorima i jačanju energetske sigurnosti Irske. Provedbom temeljite energetske obnove zgrada i širim uvođenjem tehnologija s niskom razinom emisija, uključujući centralizirano grijanje, smanjila bi se izloženost nestabilnim cijenama energije i istodobno poduprla konkurentnost i okolišna održivost.

(30) Velik je izazov za Irsku uravnotežiti rastuću potražnju za energijom zbog gospodarskog rasta, uključujući širenje digitalne infrastrukture. Unatoč znatnom napretku u smanjenju potrošnje energije izgrađenog okoliša, krajnja potrošnja energije povećala se 2023. za 0,7 %. To je prvenstveno posljedica toga što su zgrade u uslužnom sektoru anulirale dobitke od učinkovitosti ulaganja u poboljšanje energetske učinkovitosti javnih i drugih privatnih zgrada. Zgrade uslužnog sektora čine otprilike polovinu ukupne potražnje za električnom energijom, a podatkovni centri 21 % izmjerene potražnje za električnom energijom u Irskoj 2023. Za postizanje klimatskih ciljeva potrebna je dostatna proizvodnja energije iz obnovljivih izvora kako bi se izbjegla monopolizacija dostupnih kapaciteta za tu vrstu energije, a potrebne su i mjere za povećanje energetske učinkovitosti, odgovarajuća infrastruktura i fleksibilnost.

(31) Za održivu mobilnost potreban je integrirani pristup koji obuhvaća širenje održivih prometnih mreža i razvoj učinkovite infrastrukture za punjenje vozila s nultim emisijama, koji osigurava pravedan pristup u svim regijama i potiče dugoročnu gospodarsku konkurentnost. Poboljšanje infrastrukture javnog prijevoza, uključujući opsežniju elektrifikaciju željeznice, ključno je za dekarbonizaciju i gospodarsku učinkovitost. Većom integracijom prometne mreže moglo bi ublažiti gradsko zagušenje, povećati mobilnost radne snage i poduprijeti održivi urbani rast. Bolja povezanost ruralnih i urbanih područja bitna je i za uključiv gospodarski razvoj, čime se osigurava da sve regije iskoriste prelazak na niskougljično gospodarstvo. S obzirom na omjer od jednog mjesta za punjenje na svako 21 vozilo, što je znatno ispod prosjeka EU-a od jednog mjesta za punjenje na svakih sedam vozila, regionalne razlike, posebno u ruralnim područjima, i dalje su prepreka uvođenju vozila s nultim emisijama.

(32) Veća ulaganja ključna su za uklanjanje trajnih nedostataka u sustavima opskrbe pitkom vodom i pročišćavanja otpadnih voda, posebno u urbanim područjima. Ti nedostaci mogli bi ugroziti usklađenost s propisima o okolišu i ograničiti potencijal za održiv međusektorski razvoj, uključujući stambeni sektor i sektore koji ovise o vodi. Visoke stope gubitka vode, koje su 2023. iznosile 37 %, i dalje su znatno iznad prosjeka EU-a od 25 %, a trebalo bi poboljšati učinkovitost i nekoliko ključnih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Unatoč naporima za veću pokrivenost i smanjenje ispuštanja nepročišćenih otpadnih voda, sve starija infrastruktura i ograničeni kapaciteti za pročišćavanje i dalje su prepreka podizanju kvalitete vode i postizanju okolišnih ciljeva. Irska se zbog klimatskih promjena suočava s učestalijim ekstremnim vremenskim uvjetima, kao što su poplave, suše i oluje, zbog kojih postoji rizik od opterećivanja vodoopskrbnih mreža i oštećenja infrastrukture. Unatoč sektorskim planovima prilagodbe izrađenima u okviru nacionalnog okvira za prilagodbu, i dalje je važna učinkovita i koordinirana provedba. Posljednjih su godina vođene rasprave o uspostavi mehanizma za određivanje cijena vode, ali provedba još nije napredovala. Mehanizam za određivanje cijena vode koji bolje odražava trošak upotrebe vode doprinio bi uspostavi stabilnog i transparentnog okvira za dugoročna ulaganja i planiranje u sektoru vodne infrastrukture i istodobno promicao učinkovitiju i održiviju potrošnju u svim sektorima.

(33) Pojačano ulaganje u inicijative kružnog gospodarstva, uključujući naprednu infrastrukturu za obradu otpada, ključno je za napredak Irske na ljestvici gospodarenja otpadom, poticanje učinkovitosti resursa i potporu dekarbonizaciji, konkurentnost i dugoročnu gospodarsku sigurnost. Irska je i dalje ispod referentnih vrijednosti EU-a za kružno gospodarstvo, pri čemu je recikliranje komunalnog otpada 2020. iznosilo 41 %, a 2023. stopa kružne upotrebe materijala samo 2,3 %, što je znatno ispod prosjeka EU-a. Postoji rizik da Irska neće ostvariti cilj u pogledu komunalnog otpada za 2025. Prema procjenama, da se ispune okolišni ciljevi i izvrše ulaganja u kružno gospodarstvo, potrebna su ulaganja u iznosu od 749 milijuna EUR godišnje. Smanjenjem ovisnosti o uvoznim sirovinama i povećanjem vrijednosti koja proizlazi iz tokova domaćeg otpada kružno gospodarstvo doprinosi dugoročnoj gospodarskoj sigurnosti Irske, a njezino gospodarstvo postaje održivije i otpornije na poremećaje u globalnim lancima opskrbe i na nestabilnost cijena.

(34) Broj osoba u smještaju za hitne situacije znatno se povećao u posljednje tri godine i dosegao rekordnih 15 000 osoba. Postojeći programi za sprečavanje beskućništva, iako djelotvorni, zbog razmjera problema nisu uspjeli zaustaviti to povećanje. Osim toga, na listama čekanja za socijalno stanovanje nalazi se 59 000 obitelji, a dodatnih 84 000 na drugim programima za subvenciju za najamninu. Zone u kojima se ograničavaju najamnine pokazale su se uspješnima u snižavanju inflacije cijena najma, ali su vjerojatno doprinijele smanjenju privatnih ulaganja u zgrade za najam. Povećava se izgradnja priuštivog i socijalnog stanovanja, ali i dalje zaostaje za trenutačnim potrebama i ciljevima utvrđenima u irskom planu naslovljenom „Stambeni objekti za sve” (engl. *Housing for all Plan*) za razdoblje 2021. – 2030. To utječe na konkurentnost Irske jer stvara pritisak na plaće i ograničava sposobnost poduzeća, posebno MSP-ova, da privuku kvalificirane radnike. Javni sektor ima poteškoća s održavanjem dostatne razine radne snage u sektorima kao što su obrazovanje, zdravstvene usluge i građevinarstvo. To ukazuje na potrebu za kontinuiranim djelovanjem kako bi se uklonila ograničenja kapaciteta u sektoru stanogradnje. Ta ograničenja uključuju nedostatak razvojne infrastrukture kao što su vodoopskrba i komunalne usluge, nedovoljna dostupnost građevinskog zemljišta, nesigurnosti u planiranju, nedostatne mogućnosti financiranja, nedostatak građevinskih radnika i spora primjena modernih metoda izgradnje.

(35) Irsko tržište rada i dalje je stabilno i pokazuje niske stope nezaposlenosti, ali ostvarivanje uključivog rasta koji koristi svim skupinama i dalje je izazov. Uloženi su napori u rješavanje problema socijalne isključenosti i prepreka zapošljavanju; međutim, stope zaposlenosti tradicionalno nedovoljno zastupljenih skupina, kao što su osobe s invaliditetom i samohrani roditelji, i dalje su ispod prosjeka EU-a. Stoga se suočavaju i s nerazmjerno visokim rizicima od siromaštva. Istodobno u ključnim sektorima i dalje postoji nedostatak vještina i neusklađenost ponude i potražnje vještina, što upućuje na potrebu za opsežnijim informiranjem neaktivnih skupina i ulaganjem u vještine ljudi kako bi se promicala veća socijalna uključenost, pomoglo skupinama u nepovoljnom položaju da izađu iz siromaštva i zadovoljile potrebe tržišta rada.

(36) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2025. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanje, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o ekonomskoj politici europodručja 2025. Kad je riječ o Irskoj, preporuke br. 2, 3 i 4 doprinose provedbi prve preporuke za europodručje o konkurentnosti, preporuke br. 4, 5 i 6 doprinose provedbi druge preporuke za europodručje o otpornosti, a preporuka br. 1 doprinosi provedbi treće preporuke za europodručje o makroekonomskoj i financijskoj stabilnosti iz Preporuke za 2025.,

PREPORUČUJE da Irska u 2025. i 2026. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Povećati ukupnu potrošnju za obranu i sigurnost i povećati pripravnost, osiguravajući pritom održivost duga u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 6. ožujka 2025. Osigurati da neto rashodi budu u skladu s kretanjem koje je Vijeće preporučilo 21. siječnja 2025. Smanjiti rizike povezane s visokim stupnjem koncentracije poreznih prihoda Irske, među ostalim proširenjem porezne osnovice i preispitivanjem opsega i učinka poreznih rashoda. Odgovoriti na očekivano povećanje izdataka povezanih sa starenjem racionalizacijom zdravstvenog sustava.

2. Imajući u vidu odgovarajuće rokove za pravodoban dovršetak reformi i ulaganja na temelju Uredbe (EU) 2021/241, osigurati djelotvornu provedbu plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU. Ubrzati provedbu programâ kohezijske politike (EFRR, FPT, ESF+) na temelju, ovisno o slučaju, mogućnosti koje nudi preispitivanje u sredini programskog razdoblja. Optimalno iskoristiti instrumente EU-a, među ostalim mogućnosti koje nude program InvestEU i Platforma za strateške tehnologije za Europu, radi povećanja konkurentnosti.

3. Poboljšati poslovno okruženje povećanjem javnih ulaganja u istraživanje i razvoj te potporom povećanju ulaganja poduzeća u istraživanje i razvoj, među ostalim instrumentima izravnijeg financiranja, kako bi se poboljšala produktivnost domaćih poduzeća, a posebno malih i srednjih poduzeća.

4. Smanjiti ukupnu ovisnost o fosilnim gorivima i ubrzati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, među ostalim pojednostavnjenjem okvira za planiranje i izdavanje dozvola. Pojačati napore na povećanju fleksibilnosti elektroenergetske mreže te modernizirati i proširiti njezin kapacitet kako bi se smanjila ograničenja. Izraditi i provesti strategiju za promicanje upravljanja potrošnjom. Provesti dodatne mjere kojima se podupire energetska učinkovitost u privatnim i javnim zgradama kako bi se smanjili računi za energiju i troškovi energetskog sustava. Osigurati da je priključivanje velikih korisnika energije na elektroenergetsku mrežu povezano s dodatnim kapacitetom obnovljivih izvora energije i fleksibilnošću sustava. Podupirati ulaganja u održivi promet, uključujući javni prijevoz, i njegovo jačanje, uzimajući u obzir regionalne razlike. Ubrzati izgradnju javnih mjesta za punjenje za vozila s nultim emisijama.

5. Povećati ulaganja u vodnu infrastrukturu kako bi se poboljšala kvaliteta vode i smanjili gubici. Ubrzati ulaganja kako bi se ubrzalo kružno gospodarstvo. Dodatno razviti infrastrukturu za obradu otpada povezanu s višim stupnjevima hijerarhije otpada i ekonomske instrumente za sprečavanje nastanka otpada te povećati ponovnu upotrebu, ponovnu proizvodnju i recikliranje materijala.

6. Dodatno povećati ponudu socijalnog i priuštivog stanovanja. Riješiti problem ograničenja kapaciteta u sektoru stanogradnje poboljšanjem razvojne infrastrukture, upravljanja zemljištima i planiranja, uvjeta financiranja, ponude radne snage i produktivnosti. Jačati tržišta rada i socijalne uključenosti skupina u nepovoljnom položaju, posebno osoba s invaliditetom i samohranih roditelja, usmjerenijim informiranjem i usavršavanjem.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. srpnja 2025.

Za Vijeće

Predsjednica

S. LOSE